

kunst heeft mij gered'

Hoe wordt een kunstenaar wie hij is? Hoe verhoudt hij zich tot de traditie die aan hem voorafgaat? Die vragen vormen de inzet van een groots opgezette tentoonstelling van Jan Fabre in Antwerpen. **Jan Van Hove**

HET project draagt de titel *Homo Faber* en speelt zich af op vijf locaties. De blikvangers zijn twee tentoonstellingen in de musea op het Zuid. In de afdeling oude meesters van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten mocht Fabre zijn werk opstellen tussen de topstukken van Rubens, Van Dyck, Rembrandt

heeft. Kunst bood mij de mogelijkheid om de straatgevechten en het inbreken te sublimeren en er poëzie van te maken."

- U was negentien jaar toen u in de kunstwereld begon. Hoe bent u daar zo jong in terechtgekomen?

Ik dank veel aan mijn vader en mijn moeder. Mijn vader had enkele jaren op de Academie gezeten en kon uitstekend tekenen. Als kind ging ik met hem naar de Zoo, waar ik graag de dieren tekende. Hij leerde me om niet alleen naar de dieren, maar ook naar de mensen te kijken en de structuur van hun hoofd en te herkennen

etalage liggen. Ik liet enkele slakken met gouden kroontjes over mijn lichaam kruipen die ik met de Belgische driekleur had beschilderd. Daarmee wilde ik te kennen geven dat in ons land naar mijn zin alles veel te traag ging. Goede structuren voor theater en beeldende kunst bestonden gewoon niet.

Die eerste performances en acties in Antwerpen, waarbij ik onder meer geld verbrandde, bleven niet onopgemerkt, ook al omdat de politie wel eens binnenviel. Ik werd uitgenodigd naar De Appel in Amsterdam, toen een belangrijk Euro-

- U bent nu te gast in een museum van oude kunst. Hebben de oude meesters in uw vormingsjaren iets voor u betekend?

Zeker en vast. Bezoeken aan het Rubenshuis in Antwerpen en aan het Groeningemuseum in Brugge maakten een onuitwisbare indruk op mij. De geseligen en de stigmata op de schilderijen van de Vlaamse Primitieven liggen aan de basis van mijn bloedtekeningen. Vooral het *Oordeel van Cambyses* van Gerard David, waarop iemand levend gevild wordt, sprak tot mijn verbeelding. De grote meesters van die tijd

uit de tekeningen van insecten die ik maakte in mijn laboratorium, een tent in de vorm van twee neuzen die in de tuin van mijn ouders stond.

Ook de dood is altijd in mijn werk aanwezig geweest. Ik heb als jongen tweemaal in een diepe coma gelegen. Daardoor kon ik nadien elke beweging, elke ademstoot heel intens beleven. Ik probeerde mij voor te stellen hoe het leven zou zijn als je de dood achter de rug hebt. De sterke fysieke beleving in mijn werk, die bij mijn eerste grote theaterproducties zoveel ophef maakte, vindt daar zijn oorsprong. De dood is voor mij niet negatief, maar positief. De dood is het begin

Vijf
keer
Fabre

1

Jan Fabre en de oude kunst: Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, Leopold de Waelplaats, van 12/5 tot 3/9, dinsdag tot zaterdag 10-17 uur, zondag 10-18 uur (03-238 78 09)

andere sterkhouders van de collectie. In het Muhka komt het nauwelijks bekende vroege werk van Fabre aan bod, met de installaties, performances, foto's en films die hij maakte tussen 1977 en 1982, het jaar van zijn internationale doorbraak met de marathonvoorstelling *Het is theater zoals te voorzien en te verwachten was*. Samen bieden de tentoonstellingen een ronduit in drukwekkend beeld van Fabres kunst, van zijn torenhoge ambities en van de discipline die hij als geen ander beheerst: de vertelrijke mise-en-scène.

In het weekend voor de opening wordt er in het Muhka nog keihard gewerkt. Een medewerkster is bezig met de reconstructie van het *Spirme-koppentheater*, de reusachtige kijkkast met levende spinnen die de jonge Fabre ineens knutselde en waarvan een groot stuk verloren was gegaan. Twee andere leden van het Fabre-team controleren de punaises van de *Spijkerman* (*Ik aan het dromen*), een werk waarin de kunstenaar zichzelf projicteert, zijn stekels opgezet tegen de wereld. Op een tafel wat verderop prijkt een bizarre verzameling hamers, bettels, een fietsketting, een knuppel en ander onguur tuig.

„Dit was een van mijn eerste installaties”, zegt Fabre, „een uitstalling van inbrekersgereedschap en spullen om te vechten. Die kon je goed gebruiken als jonge gast in de Seefhoek, waar ik opgegroeid ben. Ik was wat men noemt op het slechte pad. Ik realiseer me vandaag dat de kunst mij gered

manckunst. In Leiden net ik me de weg naar de *body art*. Alleen als je de traditie goed kent, kun je avant-gardistisch zijn.

Voor de tentoonstelling in het Museum voor Schone Kunsten maakte ik een beeld waarin ik mezelf afbeeld met mijn neus op een oud schilderij gedrukt.

Mijn neus bloedt en het beeld staat ook in een plas bloed. Het is een allegorie van de hedendaagse kunstenaar die zich te pletter loopt tegen de muur van de geschiedenis. Alle kunstenaars kunnen dat herkennen.

– **Wat waren de thema's waar u in die vroege jaren mee bezig was?**

Het aflasten van het eigen lichaam was zeker een van de grote obsessies die mij tot het maken van kunst bewogen. Ik wilde het lichaam gebruiken als een laboratorium. Daarnaast was er van in het begin de nieuwsgierigheid naar het andere wezen, naar het dier. Een groot deel van mijn werk komt

– **Hoe kijkt u vandaag terug op uw eerste stappen? Met vertederings?**

Een jonge kunstenaar is arrogant. Je wilt de wereld verbeteren, je wilt zo snel mogelijk laten zien dat je het beter weet en beter kunt. Toch blijf ik in sommige werken van toen geloven. Ik besef dat ik tussen 1977 en 1982 een diepe humulaag heb geleegd voor mijn oeuvre. Ik merk ook dat ik van in het begin mijn eigen weg gegaan ben, een beetje als een eenmansbeweging, los van de modes van het moment. Ik heb altijd in mijn eigen tijdsgevoel geleefd.

– **Hedendaagse kunst wordt niet voor de eeuwigheid gemaakt. Heeft u vroeger gewerkt de tijd doorstaan?**

Ik werkte in het begin met goedkope materialen, want veel geld had ik niet. Ik gebruikte bijvoorbeeld dweilen, condooms of papieren zakken. In plaats van video's, wat voor de rijke kunstenaars was, maakte ik super 8 mm-films. Die filmpjes hebben we voor deze tentoonstelling gerestoureerd. Oude installaties die niet of slechts gedeeltelijk bewaard werden, hebben we gereconstrueerd. Maar je ziet ook stukken die goed bewaard bleven in privé-collecties. Ze werden op mijn eerste tentoonstellingen voor geen geld verkocht. Wie toen een goed oog had en de moed om iets te riskeren, is er voor beloond.

„Kunst bood mij de mogelijkheid om de straatgevechten en het inbreken te sublimeren en er poëzie van te maken”

2

Een overzicht van het vroege werk. Muhka, Leuvenstraat 32, van 12/5 tot 15/8, dinsdag tot zondag 10-17 uur (03-260.99.99), www.mukka.be

3

Handschriften van het theaterwerk. Stadsbibliotheek, Nottebohmzaal, Conscienceplein 4, van 12/5 tot 15/8 (03-206.87.43), stadsbibliotheek.antwerpen.be

4

De „money performances”. Rossaert, Nosestraat 7, van 11/5 tot 31/7, woensdag tot zaterdag 14-18 uur (03-213.26.32)

5

Objecten, foto's en litho's. galerie-restaurant De Rode Zeven, Sint-Jansplein 7, van 11/5 tot 16/9, dinsdag tot vrijdag 11-21 uur, zaterdag 18-22 uur (03-232.46.99)

► *In de loop van de tentoonstelling verschijnt bij het Mercatorfonds „Homo Faber” van Giacinto di Pietrantonio, een kunstboek over alle facetten van het oeuvre van Jan Fabre.*